

Hikayenin Ekosistemi-2

Anlatının Temel Öğeleri: Çatışma, Bakış Açısı
ve Biçem

5. Çatışma, Gerilim (Conflict)

Bir hikayedeki çatışma, karşıt güçler arasındaki mücadeledir. Çatışma yalnızca karşıt güçlerle değil bazen karakterlerin içinde gerçekleşir. Karakterler bu güçlerle yüzleşmek için hareket eder ve çatışmanın doğduğu yer burasıdır. Hikayede herhangi bir çatışma, üstesinden gelinecek bir sorun yoksa hikaye de yoktur. [Bir hikayedeki çatışma, olay örgüsünü yaratır ve ilerletir.](#)

Çatışma hikayedir.

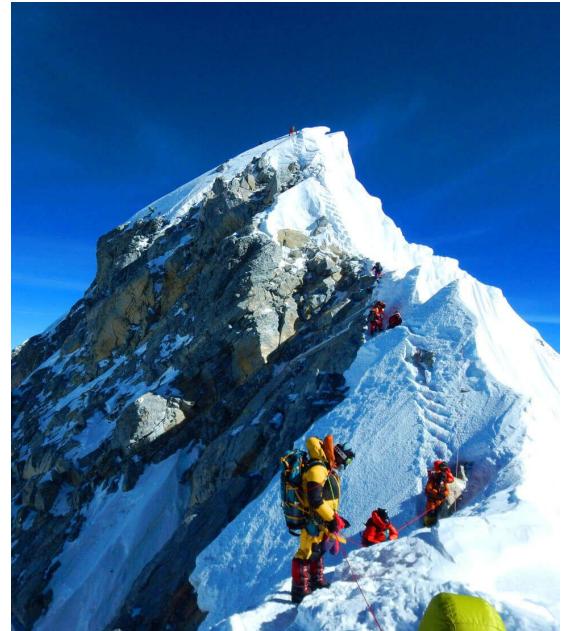
Hikayede yükselen risklerin, gerilimin altında yatan temel neden çatışmadır. Bu çatışmanın kaynağı ister inatçı bir düşman gibi dışsal, isterse ana karakteriniz için ahlaki bir mücadele gibi içsel olsun, hikayenizin en önemli unsurlarından biri olacaktır. Çatışma, hikayedeki kahramana bir amaç duygusu vererek gerilim yaratır. Bu nedenle her hikayede sorulan sorunun benzer olduğunu hatırlatalım: Kahraman, istediklerini elde etmek için engellerin üstesinden gelebilecek mi?

Hikayeyi yönlendiren çatışmadır.

Çatışma, hikayeyi yönlendiren şeydir. Bir hikayeyi ilginç kıلان unsurlar olan belirsizlik yaratan ve gerilimi oluşturan şeydir. Çatışma yoksa anlatacak bir hikaye de olmayacağıdır. Okuyucuyu ya da izleyiciyi çeken şey çatışmadır. Onlar baş kahramanların engelleri aşıp aşamayacaklarını görmek için sabırsızlıkla beklerken tutan şey budur.

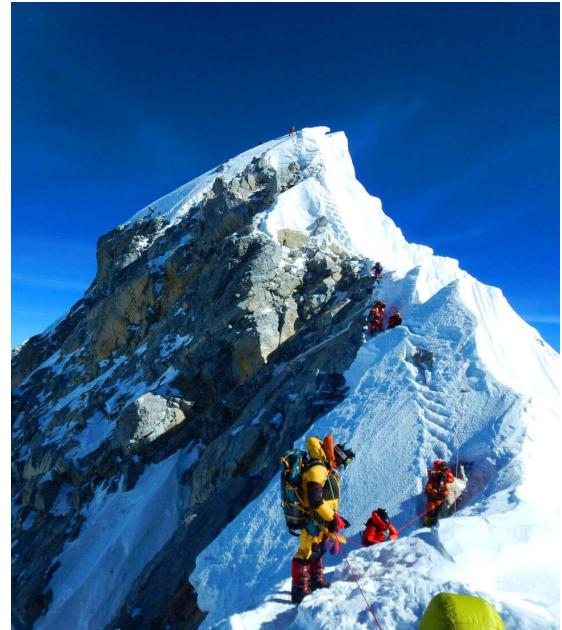
Hikayeyi yönlendiren çatışmadır.

Everest Dağı'na sorunsuz tırmandık.

Burada bir çatışma yok. Bu nedenle bir hikayeden de söz edemeyiz. Yalnızca bir açıklama okuyoruz.

Everest Dağı'na tırmanmaya çalıştık ve aniden beklenmedik bir fırtınaya yakalandık. Bu da ekibimizin sıfır görüş ve oksijen eksikliği ile dağılmasına ve sonuçta 13 kişinin ölümüne yol neden oldu."

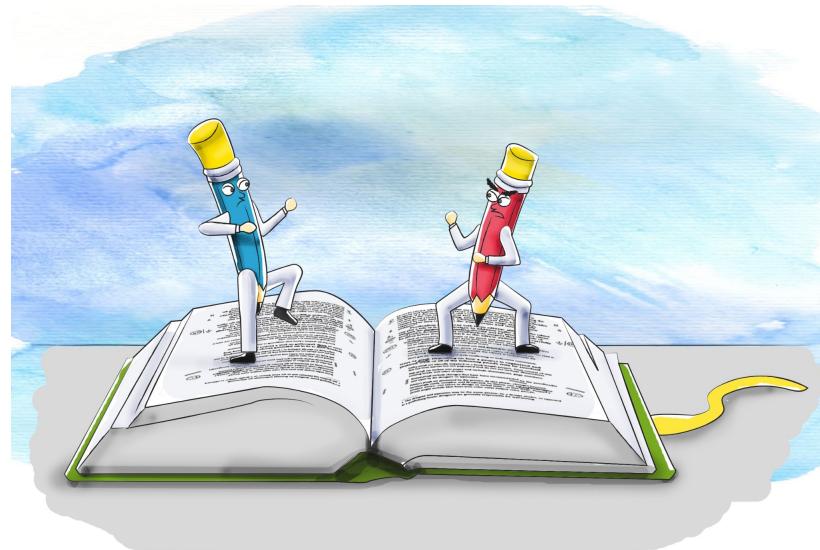
Şimdi bir hikaye var. Sunu bilmek istiyorum, "Ne oldu? 13 kişi nasıl öldü?"

İç ve dış çatışma

İç ve dış çatışmalar olmak üzere iki tür çatışma vardır. Bir kişinin bir şeye karar vermekte zorlandığı veya bir kişinin kendi benliğiyle mücadele ettiği zamanıdır. İç çatışma, İnsana Karşı Benlik veya İnsana Karşı Kader olarak da bilinir. Dış çatışma, birinin dünyevi nesnelerle veya canlılarla çatışmalar yaşamasıdır. Dış çatışmalar şu şekilde ayrılabilir: İnsana Karşı İnsan, İnsana Karşı Doğa, İnsana Karşı Toplum, İnsana Karşı Kader.

İç Çatışmalar

İnsana Karşı Benlik: Bir kişinin kendi benliğiyle mücadele ettiği zamanıdır.

Hamlet'in, babasını öldürdüğü için Claudius'u öldürmesinin gerekip gerekmeye karar vermekte zorlanması..

İnsanın Kadere Karşı: Karakterlerin bilmedikleri bir kaderi izlemeye zorlanmasıdır.

Oidipus'un kaderi annesiyle evlenip babasını öldürmektir. Korint'ten kaçarak kadere karşı çıkmaya çalışır, ancak sonunda kaderi onu geri çağıriz.

Dış Çatışmalar

İnsana Karşı İnsan: İki karakterin birbirine karşı olduğu zamandır.

Othello'da, Iago ve Othello'nun çatışmaları vardır, çünkü Iago Othello'yu kandırır ve Othello bunu öğrenir ve bu da çatışmaya yol açar.

İnsana Karşı Doğa, bir karakterin veya karakterlerin ateş ya da yanardağ gibi doğanın güçleri ile mücadele etmesidir.

Bir fırtınadan veya kar, yanardağ veya deprem gibi diğer doğal afetlerden kurtulmaya çalıştığınızda, İnsan Doğaya Karşı'nın harika bir örneğidir.

İnsana Karşı Toplum: Karakterlerin toplumun veya bir kültürün değerine ve inançlarına karşı olması.

Fahrenheit 451'de ana karakter, kitap toplayarak toplumuna karşı çıkarıyor.

6. Bakış Açısı (Point of View)

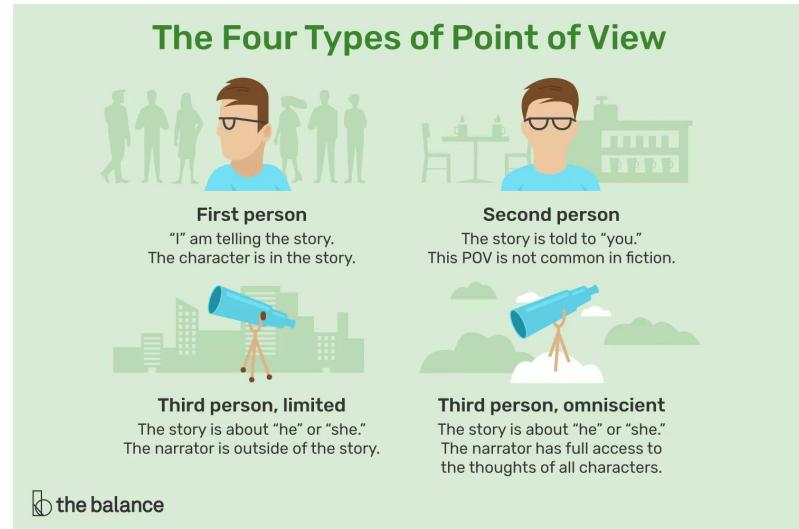
Bakış açısı hikayenin anlatıldığı perspektiftir ve bir hikayenin anlatı sesi veya bakış açısıyla anlatılma şeklidir. Hikayenin kim tarafından, nasıl anlatıldığı, anlatan kişinin dinleyen ya da okuyan kişilere hangi mesafede durduğunu da belirler. Bakış açısı hikayenin diğer unsurları gibi anlatımı karşı tarafa aktarmanın etkisini artırabilir ya da azaltabilir. Bakış açısı hikayenin dilini daha resmi ya da samimi yapabilir.

Dört Farklı Bakış Açısı

Bakış açısı bir hikayeyi büyük ölçüde değiştirebilir. Bu nedenle hikayeye başlandığında kullanılacak bakış açısına karar verilmelidir. Bakış açısı, kullanılan zamirlerle tanımlanır. Birinci şahıs bakış açısı, yazarın hikayeyi anlatmak için “ben” kelimesini kullanmasıdır. Yazar hikayenin içindedir. İkinci kişi, yazarın hikayeyi anlatmak için “siz veya sizin” kullandığı zamanıdır. Bu, en az kullanılan zamanıdır. Nadiren yazar doğrudan okuyucuya konuşur. Üçüncü şahıs bakış açısı (kısıtlı), yazarın hikayeyi anlatmak için “o ve onlar” kullandığı zamanıdır. Hikaye yazılırken karakter isimleri kullanılır.

Üçüncü Kişi (Her Şeyi Bilen)

Bu tür bir anlatım "her şeyi bilir" - yalnızca bir karakterin bakış açısı ve bilgisiyle sınırlı değildir, bunun yerine dünyada olan, olmuş veya olacak her şeyi ortaya çıkarabilir. Bu nedenle sık kullanılan bir bakış açısıdır. Yazarın tek bir karakterin bakış açısının ötesine geçmesine izin verir. Bu -durum kahramanın kavrayışının ötesinde- yeni bilgilerin sunulabileceği ve birinci şahıs bakış açısıyla benzer bir yakınlık düzeyi oluşturulabileceği anlamına gelir.

Örnek: "O tanığın dürüst olduğunu düşündü ama o onun için aynı şeyi düşünmüyordu."

Üçüncü Kişi (Her Şeyi Bilen)

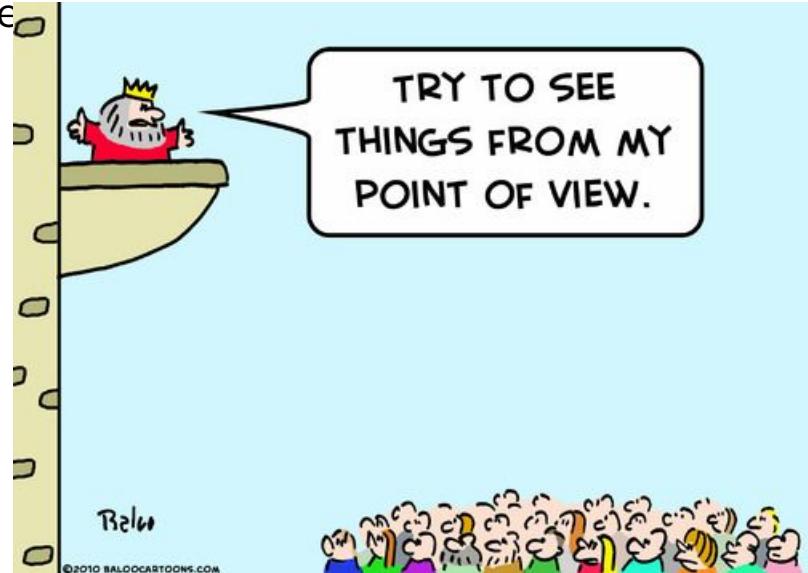
Günümüzde pek çok hikaye yazarı ana karakterin bilgisi dışında gelişen olayları sunabilmek, karakterlerin daha ayrıntılı işlenebilmesi ve hikayedeki büyük resme bakabilmek amacıyla bu bakış açısını kullanmaktadır. Güçlü bir hikaye yapısı, tutarlı bir bakış açısıyla ortaya çıkabilir. Kurmaca bir dünya inşa etmek pek çok ayrıntının açıklanmasını ve okuyucuya sunulmasını gerektirir. Ve bunların hepsinin tek bir karakterden gelmesi doğal görünmeyebilir.

Bakış Açısunın Dönüştürücü Etkisi

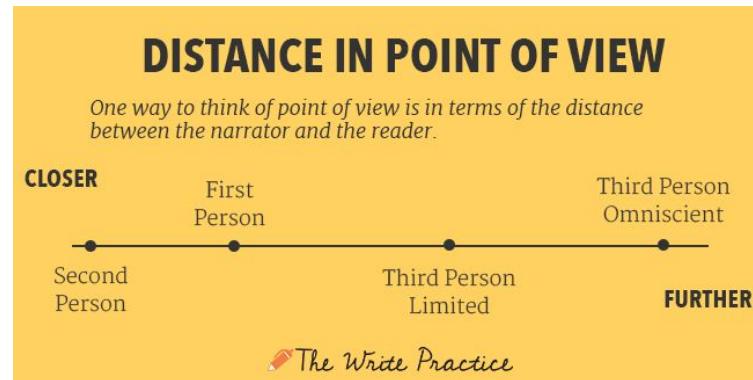
Bakış açısının nasıl belirlendiği hikaye üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Sözgelimi birinci şahıstan yazılmış bir hikaye, bir anı ya da kişisel biyografi gibi görünür ve durum böyle olmayıabilir. İkinci şahıs bakış açısı, okuyucuya kişisel olarak hitap etmek için kullanılır. Üçüncü şahıs bakış açısı, roman ve kurgu yazımında daha çok kullanılır ve karakterlerin bakış açısını ortaya çıkarır. Bize ne düşündüklerini ve neden oldukları gibi davranışlarını söyler.

Hikaye Karakterinin Bakış Açısı

Hikayedeki karakterlerin bakış açısından olayları anlatmak okuyan üzerinde çok farklı bir etki bırakabilir. Hikayeyi, bir katilin ya da dedektifin, bir siyasetçinin ya da palyaçonun bakış açısından aktarmak hem karakter hakkında ipuçlarını hem de olaylara nasıl baktığını bizlere gösterecektir. Bu, anlatının yönünü, okuyucunun olayları algılama biçimini de belirleyebilir. Bir hikayede olay örgüsünün anlatıldığı bakış açısını değiştirmek hikayeyi tümdeň değiştirecek, bambaşka bir hikaye ortaya çıkaracaktır.

see ORSON SCOTT CARD
"Characters & Viewpoint"

narrator must know how story will end. → can't be dead! → unless he's a ghost/angel etc.

disinterested observer

participant

protagonist

intimacy with reader

narrator learns of events at same time as readers do.

old fashioned pov.

unlimited freedom

not a character in the story

can get inside all characters' heads equally

FIRST PERSON

EFFECT
not objective, may be unreliable (to lead readers astray, esp. in mystery)

almost always past tense
narrator must know how story will end.

POINT OF VIEW IN LITERATURE

THIRD PERSON

the most economical way of writing

EFFECT

can go beyond the chronological restrictions of a story

OMNISCIENT

not a character in the story

EFFECT
can go off on tangents

authors can switch "focus characters" at paragraph/chapter breaks. → no longer "limited".

SECOND PERSON

difficult to sustain but can be effective in small bursts

live on after a narrator diaries → possibly dies.

EFFECT
of limited use

Creates suspense hypnotic feeling

found in role-playing / interactive stories (pick-a-path; online adventures; gaming storylines)

by far the most common pov in modern literature

LIMITED

A character in the story is referred to as "he" or "she"

there are different degrees of "limited" (light penetration/deep penetration/ cinematic)

EFFECT
allows reader to focus on the story rather than the narrator.

the most forgiving pov for an author to use

7. Biçem (Style)

Yazma stili ya da biçim hikaye anlatımını benzersiz kıyan özelliklerin doruk noktasıdır. Sözcük seçiminden başlayarak noktalamanın nasıl kullanıldığı, cümle yapılarının nasıl olduğu biçim ile ilgilidir. Dramatik bir yapısı olan hikayelerdeki tüm tercihler, gerilimin nasıl inşa edildiği ve karakterlerin nasıl belirlendiği de biçim ile ilgilidir. Bu konuda iyi olarak tanımlanabilecek “biçem” için herhangi bir ölçüt belirlemek oldukça güç olacaktır.

7. Biçem (Style)

Türkiye'de Orhan Pamuk, Yaşar Kemal gibi tanınmış roman yazarlarının, Sait Faik Abasıyanık, Ferit Edgü, Bilge Karasu, Tomris Uyar gibi öykü yazarlarının yazma stilleri (biçemleri) birbirinden farklıdır. Bu konuda yazar ile okuyucunun yapıt üzerinden buluşması sonrasında sözü edilen etki oluşturmaktadır.

5. Haftanın Ödevi

Lütfen yandaki görsele uygun bir biçimde hikayenin temel unsurları olan tema, karakterler, olay örgüsü, sahne, çatışma, bakış açısı ve biçimini göz önünde bulundurarak bir sayfayı geçmeyecek biçimde kurmaca bir öykü yazınız. Öyküyü yazarken hikayenin temel unsurlarını göz önünde bulundurunuz.

Ödevinizi daha önce sizlere iletilen bağlantıda bulunan klasöre klasöre yükleyiniz.

Görsel İçin kaynak:

https://www.onceuponapicture.co.uk/portfolio_page/just-visiting/

Kaynakça

Bülent Aksoy (Yayına Hazırlayan), Hikaye Sanatı Üzerine Yazilar, Pan Yayıncılık, 2009, Sayfa sayısı: 157

Jeff Vandermeer, Harikalar Kitabı, Alfa Yayıncılığı, 2016, Sayfa sayısı: 420

<https://www.onceuponapicture.co.uk/the-collections/the-character-collection/>

<https://www.nytimes.com/2019/05/23/learning/over-140-picture-prompts-to-inspire-student-writing.html>

<https://qointothestory.blcklst.com/character-type-clown-591849aead17>

<https://authorshelpingauthors.wordpress.com/2017/09/07/why-theme-must-be-the-foundation-of-your-novel-by-martin-cavannagh/>

<https://blog.reedsy.com/what-is-plot/>

<https://blog.reedsy.com/guide/story-structure/freytags-pyramid/>